

วาระที่ ๒๕๕๓. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณโนนเมือง บ้านนาโพธิ์

ตำบลชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิรชญา มณีเนตร

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณโนนเมือง 2) เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงแนวทางการสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณโนนเมืองในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การรองรับการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณโนนเมือง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การสัมภาษณ์หน่วยงานของภาครัฐ จำนวน 5 คน การประชุมกลุ่มย่อยกับชาวบ้านบ้านโนนเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 76 คน และการแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ผลการศึกษครั้งนี้พบว่า

1) การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เมืองโบราณโนนเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากร ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความรู้ความชำนาญในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุภายในแหล่ง มีการจัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง ที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนของหลักฐานทางโบราณคดี มีศักยภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่น แต่สิ่งที่หน่วยงานทุกหน่วยงานมีความเห็นตรงกัน คือ ควรมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงป้ายบอกเส้นทางสู่เมืองโบราณโนนเมือง การพัฒนาต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเมืองโบราณโนนเมือง ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว มีความกระตือรือร้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันชาวบ้านยังไม่ค่อยบทบาทเท่าที่ควรเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากร ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเมือง

โบราณ โบราณเมืองในด้าน การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การลงทุนและรับผลประโยชน์ การติดตามประเมินผล และการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชนให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ควรให้มีการอบรมให้ความรู้ สนับสนุนและส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนเห็นคุณค่าความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

3) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณ โบราณเมืองพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าแหล่งโบราณคดีเมืองโบราณ โบราณเมืองมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกย่อย พบว่า ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

4) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณ โบราณเมือง จากการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองโบราณ โบราณเมืองทั้งหมด 5 ด้านตามแนวคิดการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว (2549) ควรมีแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ เพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยจัดสร้างพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางโบราณคดี จัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สืบสานงานประเพณีอันเก่าแก่และจัดเป็นงานประจำปีของดีเมืองชุมแพ รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

4.2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกลมกลืนธรรมชาติ โดยตระหนักถึงความทนทาน ปลอดภัย ประหยัดพลังงาน การดูแลรักษา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

4.3) ด้านการรองรับการท่องเที่ยว ควรจัดแบ่งเขตพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ออกกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติสำหรับการเข้าชมเมืองโบราณ โบราณเมืองอย่างชัดเจน รวมถึงมีมาตรการบดทลงโทษอย่างเหมาะสม

4.4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนแม่บทเพื่อเป็นกรอบแนวทางการอนุรักษ์ จัดหา งบประมาณเพื่อการพัฒนาเมืองโบราณ โนนเมืองให้เพียงพอ และเพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาให้ เพียงพอต่อการให้บริการ

4.5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การ วางแผนงาน การร่วมลงทุนร่วมรับผลประโยชน์ การปฏิบัติตามแผนงาน การติดตามผลการ ดำเนินงาน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

Weeraya Worapun. 2010. Capacity Development for Conservation Tourism of Non Muang Ancient City, Napho Village, Chum Phae Subdistrict, Chum Phae District, Khon Kaen Province. Master of Business Administration Thesis in Tourism Management, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor : Asst.Prof.Dr.Thirachaya Maneenetr

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) study ways of operation of the government agencies involved in the development of the potential of conservation tourism of Non Muang Ancient City, 2) study the participation roles of the people in the local communities about the management of conservation tourism as well ways to create awareness among the people in communities on the conservation of tourism resources, 3) study opinions of tourists towards the potential of conservation tourism of Non Muang Ancient City on the tourism magnet side, tourism facilities, tourism supports, management and participation of the people in communities, and 4) provide guidelines for conservation tourism development of Non Muang Ancient City in order to ensure the appropriateness and sustainability. Tools and samples used in this study were the interviews of five officers in the government agencies, the focused group of Ban Non Muang's villagers and stakeholders contributing to the number of 76 people altogether, and the distribution of questionnaires to 400 visitors. The study revealed that:

1) The operations of government. Non Muang Ancient City is the attractive town that is under the responsibility of the Department of Fine Arts, an organization with expertise in historic preservation. Antiquities are on display as an outdoor museum which has a full completion of archaeological evidence. This is also potential for being a learning source of historical and archaeological importance of Khon Kaen province. But what every organization seemed to agree in common is that there should be a development of the tourist transport access including signs that give directions to Non Muang Ancient City. The development must be incessant and cooperatively supported by every agency unit that involves. And there should also be an allocation of the budget to support the development of the sustainable tourism.

2) About the participation of communities in the tourism management of Non Muang Ancient City, villagers have a positive attitude towards and are eager to be involved in the tourism management. At the present time; however, the people don't seem to have as many roles as they should possibly have as the role of tourism is under the responsibility and supervision of the Department of Fine Arts. There should therefore be an encouragement for more community participations in the tourism management of Non Muang Ancient City in planning, implementing, investing, receiving benefits, monitoring, evaluating, and maintaining the tourism. For ways of building up an awareness of the people in the communities to love, be proud of, and cherish the cultural heritage in their localities, there should be a training and a support for the them to understand about the eco-tourism and appreciation of the importance of the cultural heritage on its aesthetics, history, science, and the social science sides which will later lead to both the conservation of tourism resources and the sustainable development.

3) For opinions of the tourists towards the potential of conservation tourism of Non Muang Ancient City, they agreed that the archaeological site of Non Muang Ancient City has its potential of ecotourism at the moderate level. And when considering at its sub details, it was found that the potential on the seductive side of the tourist attractions was at the most average, where its level of comments was moderate, the potential on the management side which has the moderate level of comments came second. The potential of community participations had a low level of comments. The potential on the tourism supports had also a low level of comments and the side that has the lowest average was the potential of the facilities whose level of comments was at a low level.

4) Guidelines for conservation tourism development of Non Muang Ancient City. Through an analysis of the primary and secondary data, the researcher had proposed guidelines for development of the conservation tourism potential of Non Muang Ancient City on the tourism magnet side, the tourism facilities, tourism supports, management side, and the participation of the communities respectively, in order to ensure the appropriateness and sustainability.

4.1) For the tourism attractions, the followings are needed; an improvement of the surrounding landscapes, the increasing of the tourism activity by constructing the Museum of Archaeology as a learning resource, the provision of routes to access the points of interest, the continuation of the historic heritage festival as well as making it an annual festival of amulet of Chum Phae city, and finally making it widely well-known.

4.2) For the tourism facilities, the followings are needed; the designing of all facilities to fit with the natural harmony by focusing on the durability, safety, energy saving, maintenance, and preservation on the value of local culture which is the uniqueness of the locality itself.

4.3) For the supports of tourism, the followings are needed; the division of area to suit with the tourism activities without impacting the environment, the regulating on the more clearer regulation and guidelines for the visit of Non Muang Ancient City, and finally the setting up of appropriate penalties.

4.4) For the tourism management, the decentralization of management to the organization of local governments, the provision of a master plan as a framework for conservation, the provision of sufficient budget for the development of Non Muang Ancient City, and the increasing in the numbers of staff to maintain adequate services, are needed.

4.5) For the participation of the communities, they should be involved in the presentation of ideas, plans, joint ventures with benefits, action plans, the tracking of performance, and the perception of tourism.